

Ksiądz Bosko i Eucharystia

Wprowadzenie

Święty Jan Bosko należy do grupy tych świętych, którzy ze szczególnym zaangażowaniem szerzyli nabożeństwo do Eucharystii. Symbolem jego eucharystycznej duchowości, którą starał się przekazywać swoim wychowankom, jest obraz ze snu o dwóch kolumnach. – Eucharystia i Maryja stanowią dwa źródła łaski, która pozwala Kościołowi odnosić zwycięstwo w chwilach zagrożenia i próby. Pobożność eucharystyczna wyrażona częstym przystępowaniem do Komunii św. odgrywała w jego metodzie wychowawczej fundamentalną rolę w kontekście dokonywania postępu na drodze integralnego rozwoju wychowanków. Ks. Bosko wiedział, że spotkanie z Jezusem Eucharystycznym stanowi dla jego chłopców wyjątkową szansę posuwania się do przodu w pracy nad doskonaleniem swojego życia. Musimy jednak pamiętać, że św. Jan Bosko był przedstawicielem swojej epoki i chociaż jego inicjatywa duszpasterska daleko wybiegała poza ówczesne, pastoralne standardy, to opierała się na współczesnej mu teologii, która z perspektywy chrześcijanina XXI wieku może się wydawać niewystarczająca. Trzeba więc poznać ów kontekst teologiczny i to w jaki sposób ks. Bosko pojmował Eucharystię, by lepiej zrozumieć jego duszpasterskie intuicje i umieć je zastosować w nowym, współczesnym nam kontekście.

Doktryna ks. Bosko n temat Eucharystii.

Nauka ks. Bosko na temat Eucharystii była bardzo tradycyjna, ale nie pozbawiona solidnych podstaw teologicznych. Kształtowała się w klimacie dialogu i apologii z protestantami, szczególnie waldensami, którzy po roku 1848 znaleźli w północnych Włoszech możliwość odrodzenia i wzmożenia swojej działalności. W tym kontekście ks. Bosko mówiąc o Eucharystii nie odnosił tego terminu do Mszy św., ale myślał przede wszystkim o samej Komunii św. Posiadał jednak świadomość szerszego kontekstu Tajemnicy Eucharystycznej, czego dawał wyraz w niektórych swoich wypowiedziach: „Być obecnym na Mszy św. znaczy to samo, co widzieć Boskiego Zbawiciela wychodzącego z Jerozolimy i niosącego krzyż na górę Kalwarii, żeby tam umrzeć wśród najbardziej barbarzyńskich zniewag i przelać swoją krew aż do ostatniej kropli”.¹ Ks. Bosko rozumiał Mszę św. jako realną ofiarę Jezusa Chrystusa, tak samo realną jak ta na krzyżu: „Msza św. nazywa się sakramentem i ofiarą ciała i krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa, która była złożona i rozdana pod postaciami chleba i wina. Ofiara ta została dokonana przez Jezusa na Kalwarii i nazywa się krwawą, czyli

---

¹ G. Bosco, *Il giovane proveduto...*, wyd 2, Turyn 1851, s.84.

połączona z wylewem krwi. Jest to ta sama ofiara, która dokonuje się codziennie przez kapłana w czasie Mszy św. z tą tylko różnicą, że ta druga jest bezkrwawa, to znaczy bez wylewu krwi”.²

Ksiądz Bosko był nieustannie otwarty na naukę kościoła i wnikliwie śledził rozwój myśli teologicznych. Postawa ta również miała wpływ na rozumienie przez niego Eucharystii. W okresie późniejszym ks. Bosko mówiąc o Eucharystii podkreślał jej rolę w budowaniu jedności z Jezusem Chrystusem: „Jest ona dla Chrystusa (Komunia św.) środkiem do połączenia się z nami w niewysłowioną jedność”.³

Polemika prowadzona we Włoszech w drugiej połowie XIX w. z protestantami kładła nacisk przede wszystkim na realną obecność Boga w sakramencie Eucharystii, w którą protestanci nie wierzyli. Ksiądz Bosko należał do tych, którzy dawali im skuteczną odpawę czcąc trwałą obecność Chrystusa pod konsekrowanymi postaciami. Dla ks. Bosko nawiedzać Najświętszy Sakrament oznaczało spotykać się z Chrystusem.

Ks. Bosko nie ograniczał rozumienia Eucharystii tylko do aspektu „Bożej obecności”. Odwołując się do licznych świętych w Kościele przypominał, że Eucharystia jest przede wszystkim „świętym pokarmem”, który Bóg dał człowiekowi jako źródło siły potrzebnej do prowadzenia walki z przeciwnościami i pokusami życia: „Ustanowienie Najświętszego Sakramentu Eucharystii, w którym Zbawiciel pod postaciami chleba i wina poprzez władzę udzieloną kapłanom daje duszom swoje ciało i krew jako duchowy pokarm. Uświadomijmy sobie, że ten sakrament nie jest pamiątką tego, co Jezus uczynił, ale jest sakramentem poprzez który człowiek otrzymuje to samo ciało i tę samą krew, które On złożył w ofierze na krzyżu”.⁴ Ponieważ Chrystus przychodzi do nas w postaci chleba i wina jest dla nas zbawczym pokarmem.

Ksiądz Bosko w roli jaką odgrywa Eucharystia w życiu człowieka posuwał się jeszcze dalej. Skoro całe stworzenie zależy od Chrystusa, to cały świat ożywiony i nieożywiony swoją trwałość i siłę czerpie z przyjmowania przez katolików Ciała i Krwi Syna Bożego w Komunii św.”Jakże wielką prawdę przekazuję wam teraz. Częsta Komunia św. jest mocną kolumną, która podtrzymuje świat duchowy i materialny, ażeby nie obrócił się w ruinę”.⁵ Na innym miejscu powiedział: „Uwiercie, moje drogie dzieci, że nie przesadzam twierdząc, iż

---

² G. Bosco, *Il mese di maggio...*, wyd. 8, Turyn 1974, dzień 23, s.145.

³ G. Bosco, *Nove giorni...*, dzień 5, wyd. 1, Turyn 1870.

⁴ G. Bosco, *Storia sacra*, wyd. 3., Turyn 1863, okres 7, rozdz.7.

⁵ *Jan Bosko do uczniów z Mirabello*, 30 grudnia 1863, w: *Epistolario*, t.I, s.299.

częsta komunია jest kolumną, na której spoczywa biegun świata”.⁶ W związku z tym jego modlitwa przed Najświętszym Sakramentem dotyczyła nie tylko spraw duchowych, ale również tych, które były związane z materialnymi uwarunkowaniami życia człowieka.

Praktyka eucharystyczna proponowana przez św. Jana Bosko

Ksiądz Bosko żył w czasach, w których bardzo często liturgiczna droga kapłana rozchodziła się ze sposobem uczestniczenia we Mszy św. wiernych. Z powodu bariery językowej uczestniczący we Mszy św. najczęściej nie rozumieli modlitwy kapłana, dlatego odmawiali swoje prywatne modlitwy. Praktyką na Valdocco było odmawianie przez chłopców w czasie Mszy św. różańca, a kiedy w niedziele uczestniczyli w niej po raz drugi – odmawiali Małe Oficjum do Najświętszej Panny.⁷ Nie były to jedyne sposoby uczestniczenia we Mszy św. proponowane przez św. Jana Bosko. W swoich modlitewnikach dedykowanych młodzieży i dorosłym, proponował on szereg modlitw korespondujących z biegiem liturgii, przeznaczonych do odczytywania podczas różnych jej momentów, np. „Przyjmij Panie te modlitwy, które w moim imieniu przedstawia Ci ten kapłan”.⁸

Ksiądz Bosko w pierwszych latach po święceniach, jako młody duszpasterz kładł nacisk na efektywny udział w Uczcie Eucharystycznej i w tym momencie odchodził od przyjętej powszechnie w jego środowisku praktyki. Zachęcał wiernych do częstego przyjmowania Ciała Pana Jezusa. Jak sam wyznaje, będąc w seminarium, niezwykle ciężko było przystąpić do Komunii św. poza niedzielną Mszą św. i rzadko spotykało się kogoś, kto zachęcałby do przyjmowania sakramentów.⁹ Kierował się zasadami określonymi przez św. Alfonsa Liguori – tygodniową komunię proponował wiernym żyjącym w wolności od grzechów ciężkich, częstą komunię w tygodniu tym, którzy podejmowali pracę nad sobą, a codzienną - osobom dającym świadectwo głębokiego życia duchowego.

Z biegiem czasu Ksiądz Bosko zmienił swoje stanowisko wobec częstotliwości przyjmowania sakramentu Eucharystii i proponował go swoim wychowankom codziennie. U podstaw tej przemiany leżało prawdopodobnie doświadczenie pedagogiczne, które pozwoliło mu odkryć skuteczność tego sakramentu w procesie wychowania oraz nauka przeora Giuseppe Frassinettiego proponującego wiernym codzienną komunię św.¹⁰ Potwierdzenie słuszności takiej praktyki odnajdywał w życiu pierwszych chrześcijan – „trwali oni na

---

⁶ Ibidem.

⁷ Por. G. Bosco, *Il giovane proveduto...*, wyd. 101, Turyn 1885, cz. II, s. 87.

⁸ G. Bosco, *Il giovane proveduto...*, wyd. 2, Turyn 1851, s. 48.

⁹ G. Bosco, *Cenni sopra la Vita del giovane Luigi Comollo...*, Turyn 1884, s. 66.

¹⁰ G. Frassinetti, *Le due gioie nascoste*, 1964.

łamaniu chleba” oraz w nauczaniu św. Augustyna i Filipa Nereusza. Myliłby się jednak ten, kto uważałby, że ksiądz Bosko traktował codzienną Komunię św. w sposób zwyczajowy lub wręcz mechaniczny. Zachętę do częstej Komunii św. kierował do tych, którzy podejmowali pracę nad sobą, widząc w tym sakramencie potężne źródło łaski potrzebnej do robienia postępów na tej drodze. Nie do pomyślenia jest bowiem jakkolwiek postęp poza Bogiem i Chrystusem. Z Wcielenia wynika, że trzeba szukać Chrystusa w sakramentach, a zwłaszcza „w największym cudzie Bożej potęgi”, przez który ”Bóg odnalazł drogę dostarczania naszym duszom odpowiedniego duchowego pokarmu, to znaczy własnego Bóstwa”.¹¹

Zakończenie

Być może my, ludzie epoki posoborowej, odczuwamy w nauczaniu Księdza Bosko brak wymiaru eklezjalnego w Eucharystii i dowartościowania jej roli w budowaniu duchowości komunii z Bogiem i ludźmi. Musimy jednak sobie uświadomić, ten fakt, iż Ksiądz Bosko był synem swojej epoki. Widzimy jednak w jego nauczaniu i praktyce duszpasterskiej głębokie intuicje, które pozwalały mu proponować częstą Komunię św. jako środek zjednoczenia z Jezusem Chrystusem. Sakrament Eucharystii pozostał dla księdza Bosko fundamentem życia rozwijającego się według Bożej woli i skutecznym środkiem w walce ze złem.

---

¹¹ G. Bosco, *Il mese di maggio...*, dzień 8, s.65.